

Bilag E - Håndspritdispensere

I dette bilag omtales:

- Anbringelse af håndspritdispensere i flugtveje
- Anbringelse af håndspritdispensere uden for flugtveje
- Brandmæssige hensyn ved anbringelse af håndspritdispensere
- Oplag af håndspritdispensere og refillbeholdere hertil

Anbringelse af håndspritdispensere i flugtveje (§ 8 og 1.2.3)

Der er generelt forbud mod at anbringe emballager med brandfarlige væsker i bygningers flugtveje, jf. § 8 i bekendtgørelsen. Der kan dog være et ønske om at anbringe håndspritdispensere på gangarealer, ved indgangsdøre o.l. af hensyn til forebyggelse af spredning af sygdomme via hænderne. Dette er muligt i f.eks. flugtvejsgange og ved indgangsdøre (men ikke i trapperum), hvis der er et sundheds- eller hygiejnemæssigt hensyn, og dispenserne ikke umiddelbart kan placeres andre steder under hensyn til bygningens anvendelse og indretning, jf. § 8, stk. 2. Håndspritdispensere, der er anbragt i flugtveje, må dog højst have et rumindhold på 1 liter pr. dispenser.

Ved anbringelse af håndspritdispensere i flugtveje er det en betingelse, at de brandmæssige hensyn skal tilgodeses i videst muligt omfang, se særskilt afsnit nedenfor. De generelle bestemmelser i bekendtgørelsens §§ 5 og 7 finder fortsat anvendelse.

Punkt 1.2.3 i bilag 1 til bekendtgørelsen (tekniske forskrifter) sikrer, at håndspritdispensere, der er anbragt til brug for hånddesinfektion på stedet, ikke skal sammentæles med andre oplag af brandfarlige væsker eller regnes som et oplag i sig selv.

Anbringelse af håndspritdispensere uden for flugtveje (1.2.3)

Der er ingen steder i reglerne forbud mod anbringelse af håndspritdispensere uden for flugtvejene. Reglerne for oplag af brandfarlige væsker skal dog iagttages, hvilket ikke altid er praktisk muligt. Derfor findes der i punkt 1.2.3 en generel lempelse fra de tekniske forskrifter for håndspritdispensere, der er anbragt til brug for hånddesinfektion på stedet ud fra et sundheds- eller hygiejnemæssigt hensyn. Betingelsen for at anvende lempelsen for håndspritdispensere, der er anbragt uden for flugtveje, er dog, at dispenserne højst må have et rumindhold på 25 liter pr. dispenser.

Lempelsen sikrer, at håndspritdispenserne, der er anbragt til brug for hånddesinfektion på stedet, ikke skal sammentæles med andre oplag af brandfarlige væsker eller regnes som et oplag i sig selv.

Lempelsen omfatter ikke håndspritdispensere, der ikke er i brug, så som dispenser, der er beregnet til salg, eller dispenser, der er reservebeholdere. I disse tilfælde regnes dispen-

serne som oplag, og reglerne for opbevaring af brandfarlige væsker i emballager skal følges (kapitel 3 i forskrifterne).

En flugtvej er et sammenhængende system af udgange, gangarealer, flugtvejsgange og flugtvejstrapper, og den skal sikre, at det antal personer, som bygningen er beregnet (dimensioneret) til, kan forlade en bygning på sikker vis.

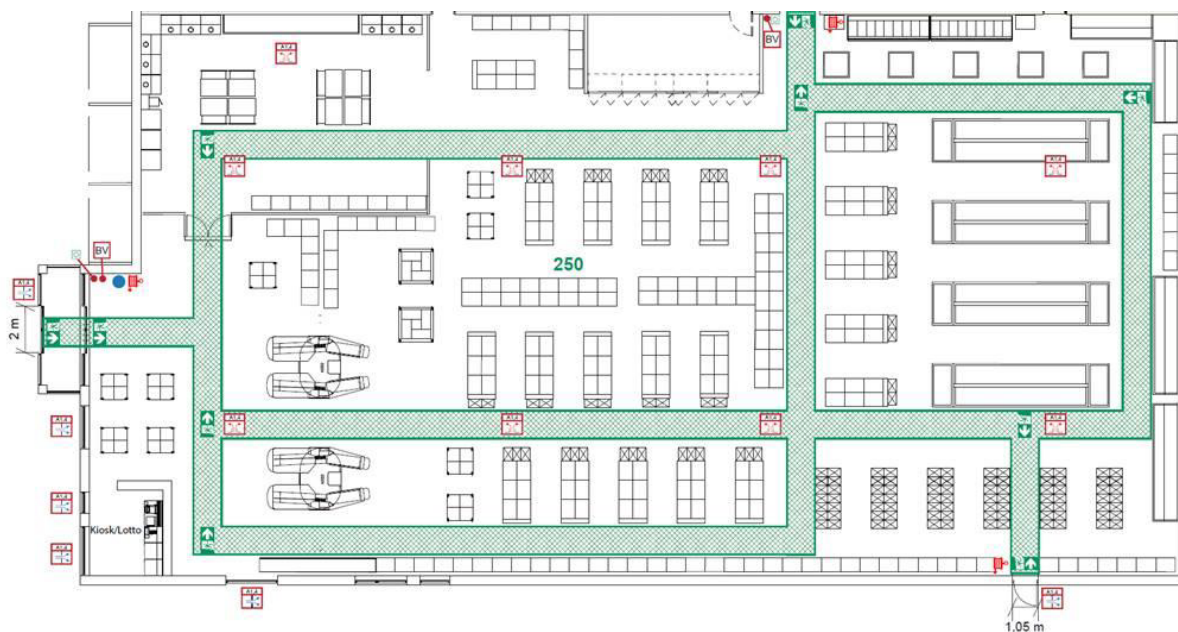
I flugtvejstrapper, flugtvejsgange og udgange (flugtvejsdøre) udgør flugtvejen som regel hele arealet (hele bredden). I øvrige gangarealer udgør flugtvejene kun det friareal, der er nødvendigt for at sikre en fri passage til flugtvejsdørene, jf. byggetilladelsen.

”Uden for flugtveje” skal derfor forstås som de arealer, der **ikke** udgør de ovenfor nævnte friarealer/flugtvejspassager. Når der skal anbringes håndspritdispensere i f.eks. større indgangspartier, lobbyer eller fællesarealer eller i salgsområder i butikker, er det derfor vigtigt at være opmærksom på, hvor der er friarealer/flugtvejspassager. Anbringelse af håndspritdispensere med et rumindhold større end 1 liter kan sidestilles med opstilling af inventar eller varer, som heller ikke må foregå i selve flugtvejen.

Figur 61: To eksempler på placering af håndspritdispensere uden for flugtveje. De grønne områder illustrerer friarealer/flugtvejspassager. Placeringerne af håndspritdispensere er markeret med røde prikker. Eksemplet til venstre viser indgangsområdet til en stor hal/arena. Eksemplet til højre viser indgangsområdet til en større butik.

For større forsamlingslokaler, butikker mv. har bygningssejeren som regel en pladsfordelingsplan eller inventaropstillingsplan, hvor arealer udlagt til flugtveje er tegnet ind (ofte benævnt "flugtvejspassager").

Figur 62: Eksempel på inventaropstillingsplan for butik til flere end 150 personer.

De brandmæssige hensyn skal desuden tilgodeses i videst muligt omfang, se særskilt afsnit nedenfor. De generelle bestemmelser i bekendtgørelsens §§ 5 og 7 finder fortsat anvendelse.

Brandmæssige hensyn ved anbringelse af håndspritdispensere (§ 8 og 1.2.3)

En af betingelserne for, at man kan anbringe håndspritdispensere i flugtveje og uden for flugtveje på lempelige vilkår, er, at de brandmæssige hensyn skal tilgodeses i videst muligt omfang.

Følgende forhold bør bl.a. tages med i betragtning:

- Dispensernes rumindhold bør begrænses mest muligt i forhold til det forventede daglige forbrug fra den enkelte dispenser. Det er en fordel at have så store dispensere, at genopfyldning flere gange om dagen kan undgås, men en stor mængde håndsprit på et sted forøger brandrisikoen. En rimelig balance kan være at tilpasse rumindholdet og antallet af dispenserne til en dags forbrug plus en margin (f.eks. på 10 %). Vær dog opmærksom på, at dispensere i flugtveje aldrig må have et rumindhold større end 1 liter, og at dispensere uden for flugtveje aldrig må have et rumindhold større end 25 liter. Langt de fleste steder vil dispensere med et rumindhold på mellem 1 og 5 liter være fuldt ud tilstrækkelige. Som udgangspunkt er det kun steder som lufthavne, større banegårde/togstationer, større butikcentre, koncerthuse, stadioner og andre steder, hvor der færdes særligt mange mennesker, at der kan være behov for større dispensere.

Forbrug af håndsprit

Håndspritdispensere afgiver forskellige doser alt efter type og fabrikat. Som regel ligger dosis i området 1,5 – 5 ml.

Med 2 ml som eksempel på dosis opnås følgende samlede antal doser ved forskellige størrelser dispensere:

1 liter: Ca. 500 doser

5 liter: Ca. 2.500 doser

20 liter: Ca. 10.000 doser

- Den samlede mængde håndsprit i dispensere i og uden for flugtvejene bør indgå i den samlede vurdering af, hvor mange dispensere det er forsvarligt at anbringe. For flugtvejsgange skal man være opmærksom på bygningsreglementets generelle bestemmelser om brandbelastning i flugtvejsgange. Anbringelse af den ønskede mængde håndsprit skal desuden kunne ske i overensstemmelse med byggetilladelsen og den eventuelle brandstrategi for bygningen.

Brandbelastning

For komplekst individuelt byggeri som f.eks. butikcentre og koncerthuse kan der i brandstrategien være forudsætninger om, at brandbelastningen i en foyer, et atrium eller et andet bestemt område i bygningen ikke må overskride en bestemt grænse. Ren ethanol udgør en brandbelastning på 23,4 MJ/liter. Håndsprit med 85 % ethanol vil udgøre en brandbelastning på ca. 20 MJ/liter.

- Der bør være så stor afstand mellem dispenserne som muligt.
- Dispensere bør anbringes med så stor afstand til brændbare materialer som muligt.
- Dispenserne eller eventuelle holdere hertil bør være beskyttet mod mekaniske påvirkninger. Der bør altså benyttes hårdt materiale, men ikke nødvendigvis ubrændbart materiale.
- Den driftsansvarlige bør sikre, at steder, hvor der er anbragt håndspritdispensere, jævnligt tilses med henblik på at fjerne eventuelt spild og udskifte eventuelle defekte dispensere.
- Det er væsentligt at sikre, at dispenserne eller eventuelle holdere hertil er beskyttet mod tændkilder. Der bør bl.a. være passende afstand til elektriske installationer. Hvis man øn-

sker at benytte automatiske dispensere med strømforsyning fra et batteri eller fra forsyningsnettet, skal producentens sikkerheds- og monteringsanvisninger nøje følges.

- Dispenserne, der anbringes på steder med gulvtæppe, bør forsynes med en spildbakke el.lign. under hver dispenser til opsamling af dryp og små spild i forbindelse med brug.
- Genopfyldning af dispensere ved omhældning bør ikke foregå på stedet, hvor de er opsat. Genopfyldning bør foregå i et velventileret lokale eller i det fri – begge steder med mulighed for opsamling af spild. Alternativt bør genopfyldning af dispensere ske uden for åbningstid eller på et tidspunkt, hvor der kun er få personer til stede. For dispensere, hvor der sker udskiftning af hele dispenseren eller en indvendig beholder uden omhældning af håndsprit, kan denne udskiftning foregå på stedet uden begrænsninger. For god ordens skyld bemærkes, at de almindelige arbejdsmiljøregler skal iagttages.
- Dispensere med et rumindhold, der er større end 1 liter, bør være fastmonteret på en væg eller på en stander, der er fastgjort til gulvet eller udformet, så den er vanskelig at vælte.
- På steder, hvor der er placeret håndspritdispensere med et rumindhold større end 5 liter, bør der anbringes en egnet håndildslukker på et synligt og lettilgængeligt sted i forhold til placeringen af håndspritdispenserne. Dette er dog ikke nødvendigt på steder, hvor der i forvejen er anbragt vandfyldte slangevinder. En egnet håndildslukker kan f.eks. være en skumslukker med alkoholresistent skum eller en trykvandslukker. Slukkerne bør være anbragt, så der er højst 25 m afstand til nærmeste slukker. Anbringelsesstedet bør markeres med et sikkerhedsskilt, der er udført i overensstemmelse med bestemmelserne om sikkerhedsskiltning og signalgivning. Håndildslukkere bør opfylde de relevante krav i standarden EN 3. Håndildslukkere bør løbende kontrolleres og vedligeholdes i den tid, hvor der er anbragt håndspritdispensere. Kontrollen af håndildslukkere bør foretages af en sagkyndig person. Efter kontrol bør håndildslukkerne mærkes med en tilsynsetikette, der er påsat af den, som har foretaget kontrollen. År og måned for den sidste kontrol bør fremgå af etiketten.
- Ejeren, brugeren eller en af denne udpeget driftsansvarlig person bør sørge for, at personalet er instrueret i:
 - Håndsprits farlige egenskaber med hensyn til brand- og eksplosionsfare og
 - placering og brug af eventuelle håndildslukkere og vandfyldte slangevinder.

Vær bl.a. opmærksom på Arbejdstilsynets At-vejledning C.1.3-5 om arbejde med stoffer og materialer.

Beredskabsstyrelsen skal endvidere anbefale, at dispensere med et rumindhold større end 1 liter sikres mod forsætlig skade eller placeres et sted, hvor de kan holdes under opsyn.

Oplag af håndspritdispensere og refillbeholdere hertil (1.2.3 og 3.3.35)

Forskrifterne finder ikke anvendelse for håndspritdispensere med et rumindhold på højst 25 liter pr. dispenser, der er anbragt til brug for hånddesinfektion på stedet ud fra et sundhedsmæssigt hensyn. Håndspritdispensere, der er anbragt i flugtveje, må dog højst have et rumindhold på 1 liter pr. dispenser.

Undtagelsen gælder ikke håndspritdispensere, der ikke er i brug, så som dispensere, der er beregnet til salg, eller dispensere, der er reservebeholdere. I disse tilfælde regnes dispenserne som oplag, og reglerne for opbevaring af brandfarlige væsker i emballager skal følges (kapitel 3 i forskrifterne). Det indebærer, at der stilles krav til opbevaringsrummet, adgangsforholdene m.m.

Undtagelsen gælder heller ikke dispensere, der er i brug, og som har et større rumindhold end 25 liter pr. dispenser, men dette vurderes ikke at være et realistisk scenario. I disse tilfælde med oplag gælder de almindelige regler for opbevaring af brandfarlige væsker i emballager (kapitel 3 i de tekniske forskrifter) også.

Bagatelgrænse for oplagsregler

Der findes en bagatelgrænse på 25 oplagsenheder brandfarlige væsker (svarende til 25 liter håndsprit). Hvis det samlede oplag af håndsprit og eventuelle andre brandfarlige væsker ikke er større end det, gælder oplagsreglerne ikke.

Generelt om oplag af mere end 25 oplagsenheder brandfarlige væsker

Hvis der er tale om større oplag end 25 oplagsenheder, må man orientere sig i mulighederne i oplagsreglerne i kapitel 3 i de tekniske forskrifter. Den måde, hvorpå en bygning f.eks. er indrettet med brandmæssig adskillelse af rummene, har betydning for, hvilke bestemmelser der bedst dækker oplagssituationen. Det er også en mulighed at opbevare håndsprit i det fri (f.eks. i en container).

Oplag af håndsprit i butikker

I punkt 3.3.16 findes der lempelser, der er specifikt beregnet til opbevaring af brandfarlige væsker i butikker – både salgslokalet og tilstødende lagerlokaler. Punktet er særskilt omtalt i denne vejledning. Lempelserne i punkt 3.3.16 gælder dog ikke butikker i bygninger med flere etager eller i butikker, som ikke udgør selvstændige brandsektioner i henhold til bygningsreglementet. Sådanne butikker, som typisk omfatter butikcentre, er i stedet omfattet af punkt 3.2.2, hvor det er angivet, at lagerafsnit med brandfarlige væsker skal godkendes af kommunalbestyrelsen (det kommunale redningsberedskab), dvs. her skal der ske en konkret individuel vurdering.

Oplag af håndsprit til en virksomheds eller institutions eget brug

Den lempeligste bestemmelse for opbevaring af mere end 25 liter håndsprit i bygning findes i punkt 3.3.35, som beskriver betingelserne for opbevaring af op til 800 oplagsenheder håndsprit (svarende til 800 liter håndsprit) til brug for udskiftning eller genopfyldning af håndspritdispensere, der er anbragt på virksomheden eller institutionen i henhold til § 8 i be-

kendtgørelsen eller punkt 1.2.3. Denne specifikke lempelse gælder altså kun for oplag af håndspritdispensere eller refillbeholdere med håndsprit til eget brug, og ikke for oplag af håndspritdispensere eller refillbeholdere med håndsprit beregnet til videresalg. Betingelserne for opbevaring i henhold til punkt 3.3.35 er følgende:

- Oplagsrummet skal adskilles fra andre rum med mindst bygningsdel klasse EI 60 A2-s1,d0 [BS-bygningsdel 60] og mindst dør klasse EI₂ 60-C [BD-dør 60].

Gennemføringer for installationer og lignende i brandadskillende bygningsdele skal sikres, så adskillelsernes brandmæssige egenskaber ikke forringes.

- Overflader på lofter og vægge skal udføres som beklædning klasse K₁ 10 B-s1,d0 [klasse 1-beklædning].
- Oplaget må ikke bestå af emballager med en kapacitet større end 25 liter.
- Der må ikke ske omhældning af håndsprit i oplagsrummet.
- Ejeren, brugeren eller en af denne udpeget driftsansvarlig person skal sørge for, at personalet er instrueret i:
 - de brandfarlige væskers egenskaber med hensyn til brand- og eksplosionsfare og
 - om lagerafsnittets indretning og sikkerhedsfunktioner.

Personalet bør bl.a. gøres opmærksom på, at der ikke bør være tændkilder, som f.eks. elektrisk udstyr eller varmt udstyr, i nærheden af oplaget.

- I oplagsrum med mere end 200 oplagsenheder håndsprit (svarende til 200 liter håndsprit), må der ud over emballager med håndsprit og de for opbevaringen nødvendige emballager ikke findes andre brændbare stoffer.
- Lagerafsnittet skal holdes rent og ryddeligt.
- Oplagsrummet skal holdes aflåst, så uvedkommende ikke får adgang til lagerafsnittet.

Opbevaring i overensstemmelse med punkt 3.3.35 kræver ikke en godkendelse fra det kommunale redningsberedskab.